

Bariery w biznesie

Edycja 2019

Wyniki badania przeprowadzonego w ramach
cyklu International Business Report przez
Grant Thornton International

Maj 2019

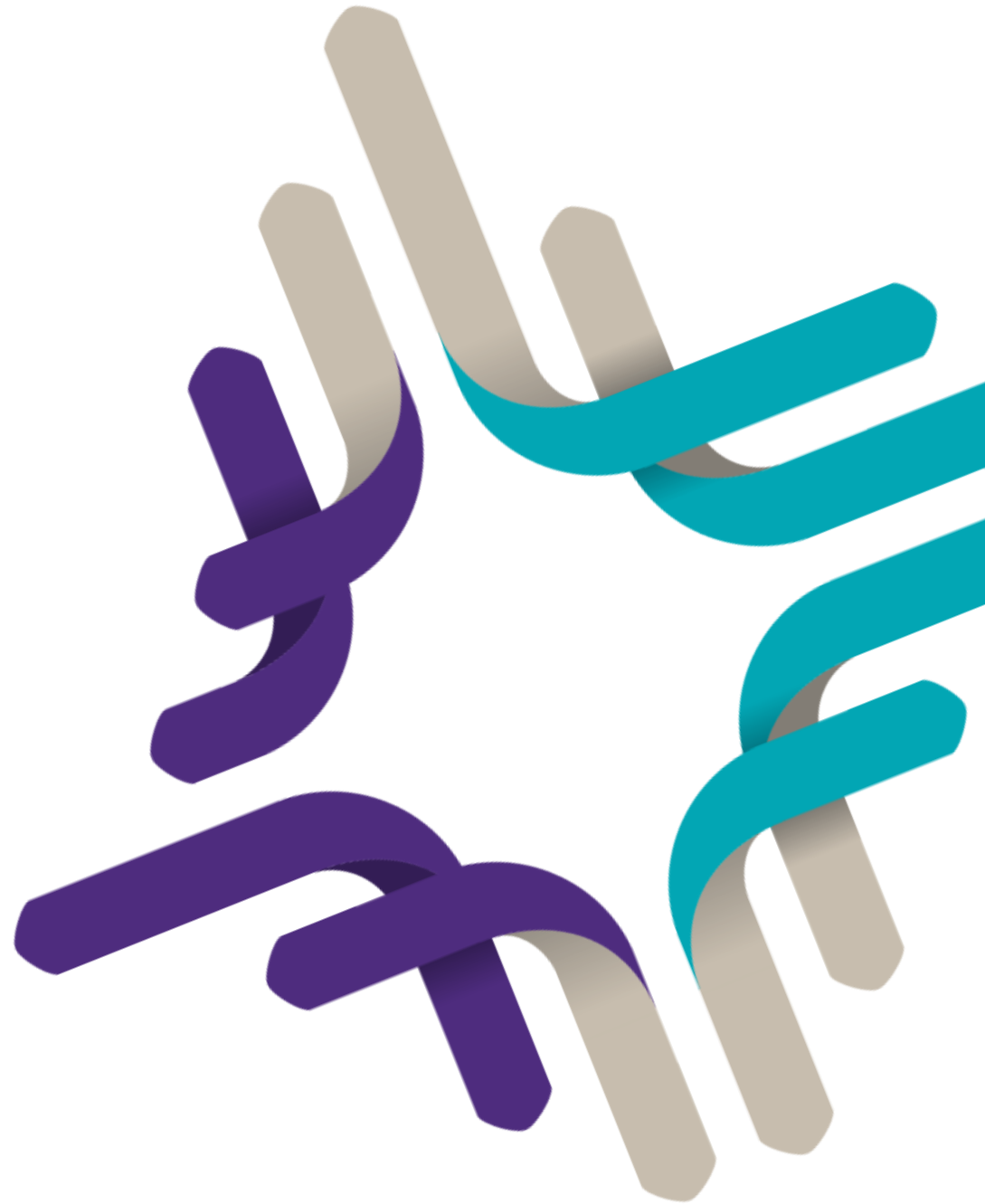

Wprowadzenie

Aby gospodarka mogła się rozwijać, a w raz z nią mógł zwiększać się dochód obywateli, muszą przede wszystkim rozwijać się działające w Polsce przedsiębiorstwa. To jak szybko rosną zależy, w dużej mierze od tego, jakie przeszkody napotykają one na swojej drodze. Często to właśnie bariery w większym stopniu determinują rozwój danej firmy, niż ewentualne napotykanie przez nią okazje biznesowe.

Właśnie dlatego od 2019 roku Grant Thornton na świecie rozpoczął cykl monitorowania barier ograniczających rozwój biznesu. Pytamy średnie i duże firmy w 33 najważniejszych gospodarkach świata o osiem czynników, które mogą ograniczać rozwój firm. Badaniem objęta została również Polska. Jakie bariery doskwierają polskim przedsiębiorstwom? Jak wypadamy na tle świata?

Zapraszamy do lektury

O badaniu:

Badanie opisane w niniejszym raporcie prowadzone w ramach projektu badawczego International Business Report przez Millward Brown na zlecenie Grant Thornton International.

Badanie zostało przeprowadzone na przełomie 2018 i 2019 r. na losowej grupie 10 tys. przedstawicieli zarządów średnich i dużych firm z 33 krajów świata, w tym 200 firm działających w Polsce.

Przedsiębiorczość na uwięzi

Podwyżki płac, podatki, składki, procedury, zmienne prawo, koncesje, wysokie ceny energii, brak rąk do pracy, strach o przyszłość... Polscy przedsiębiorcy mają wiele kul u nóg. Które ciążą im aktualnie najbardziej?

Choć polska gospodarka w ostatnich latach odnotowuje silny wzrost – z dynamiką PKB na poziomie 4-5 proc. rocznie – nie oznacza to, że w pełni wykorzystuje swój potencjał. Wzrost gospodarczy mógłby być wyraźnie wyższy, gdyby nie bariery, które – według przedsiębiorców – w znaczący sposób hamują możliwość rozwoju działających w Polsce firm.

O jakie bariery chodzi? Można je podzielić na trzy grupy. Po pierwsze, bariery administracyjno-podatkowe, czyli te, za które odpowiada rząd

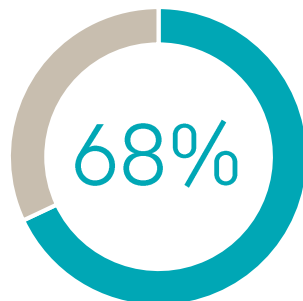
i podległe mu instytucje państwowe. Aktualnie to właśnie one wskazywane są przez ankietowane w Polsce średnie i duże firmy jako najważniejsze. Według badania, barierą numer jeden są aktualnie wysokie koszty pracy (głównie podatki i składki) – jest to „silna” bądź „bardzo silna” bariera dla aż 68 proc. firm. Barierą numer dwa jest biurokracja (65 proc.).

Druga grupa barier to czynniki makroekonomiczne – wynikające głównie z naturalnych procesów gospodarczych. Chodzi np. o brak wykwalifikowanych pracowników na rynku (58 proc.) czy słaby popyt, a więc niewielka liczba zamówień (51 proc.).

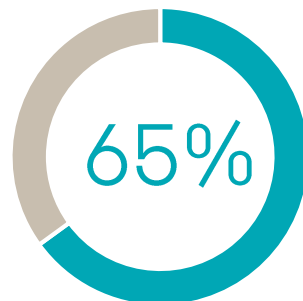
Trzecia grupa to natomiast bariery, które swoją przyczynę mają w pewnym stopniu w sytuacji międzynarodowej. Są to np. wysoka niepewność ekonomiczna (wskazywana przez 48 proc.), wynikająca z Brexitu, sytuacji na rynkach walutowych czy popytu z krajów będącymi największymi odbiorcami eksportu.

Wykres 1. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały dany czynnik jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju

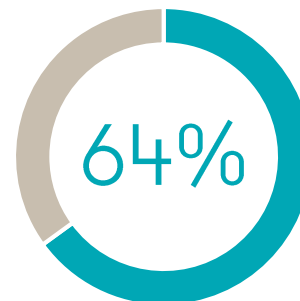
1. Koszty pracy

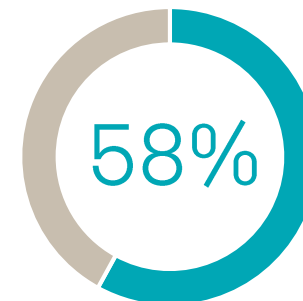
2. Biurokracja

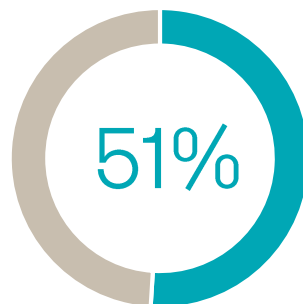
3. Ceny energii

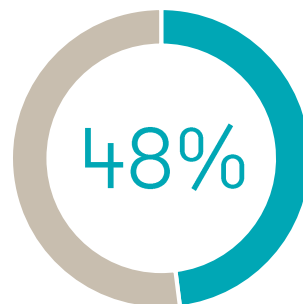
4. Dostępność kadr

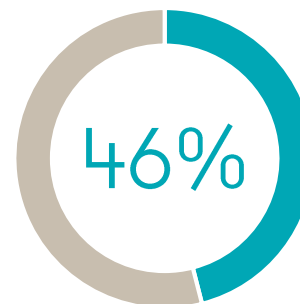
5. Brak zamówień

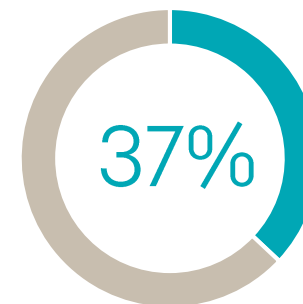
6. Niepewność ekonomiczna

7. Dostęp do finansowania

8. Infrastruktura transportowa

Bariera #1

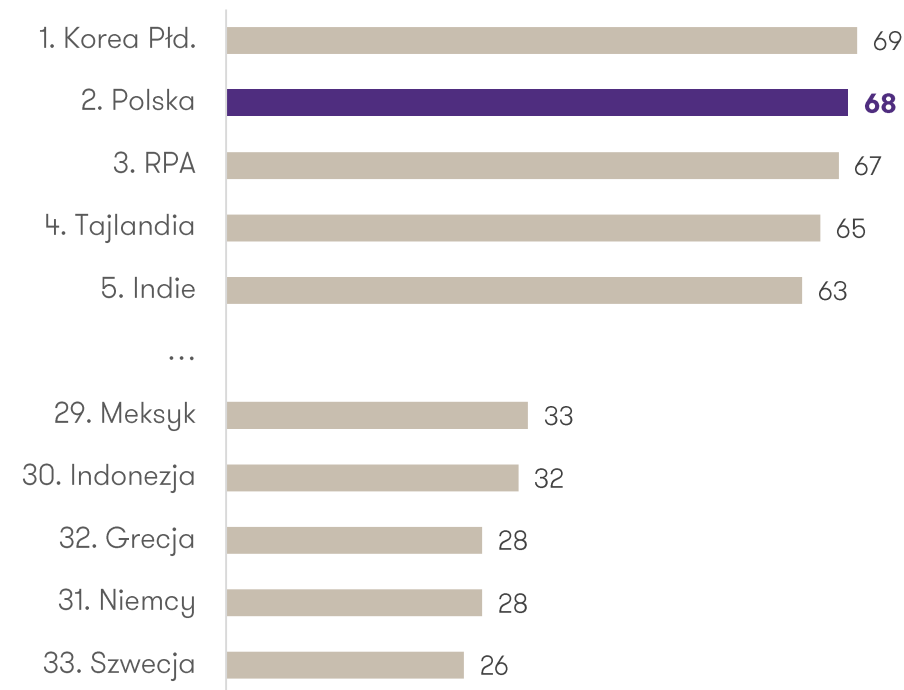
Koszty pracy

Wysoki koszt zatrudnienia pracowników to aktualnie najbardziej dotkliwa przeszkoda w prowadzeniu biznesu w Polsce, wymieniana przez 68 proc. firm. Tylko w Korei Południowej to bardziej palący problem.

O jakie koszty pracy chodzi polskim przedsiębiorcom? Prawdopodobnie część z nich uskarża się po prostu na wysokie nominalne wynagrodzenia pracowników w Polsce, a zwłaszcza na fakt, że w ostatnich latach wyraźnie one wzrosły (o 20,4 proc. w latach 2014-2018).

Biorąc jednak pod uwagę fakt, że nadal – mimo tego wzrostu – poziom płac w Polsce jest wyraźnie niższy niż w większości innych uwzględnionych w naszym badaniu krajów, wydaje się, że wielu ankietowanym chodzi nie tyle o same nominalne poziomy wynagrodzeń w Polsce, co raczej o pozapłacowe koszty pracy, np. PIT, składki na ubezpieczenia społeczne, składki na Fundusz Pracy itp. To właśnie one wyraźnie podnoszą realny koszt zatrudniania pracowników. W dodatku od lipca w życie wchodzi przepisy o PPK, a od przyszłego roku zapowiadana jest likwidacja limitu składek na ZUS dla najlepiej zarabiających, co dodatkowo podniesie koszty pracy. Część ankietowanych firm może już to uwzględniać w swoich odpowiedziach.

Wykres 2. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **KOSZTY PRACY** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #2

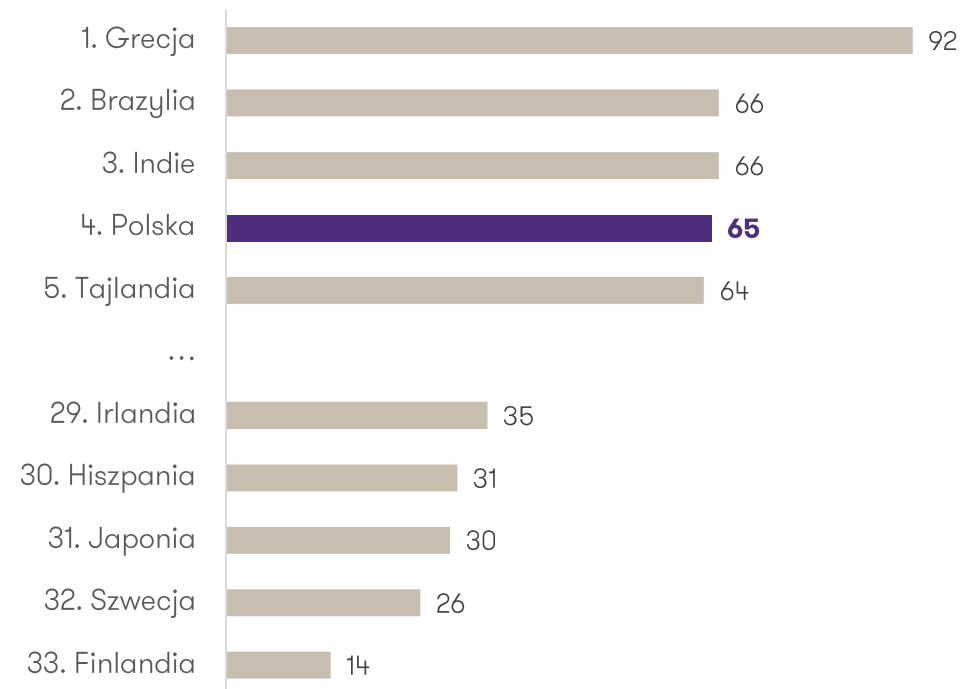
Biurokracja

Drugą najczęściej wymienianą barierą w rozwoju firm w Polsce jest biurokracja, wskazywana przez 65 proc. przedsiębiorstw.

Dla firm problemem jest nie tylko niejasność i niespójność prawa (o czym świadczy około 30 tys. zapytań podatników o interpretacje podatkowe rocznie czy liczne spreczne orzeczenia sądów administracyjnych), ale też jego zmienność. Jak wynika z obliczeń Grant Thornton, w 2018 r. uchwalono w Polsce 14,6 tys. stron maszynopisu ustaw i rozporządzeń, na których przeczytanie (bez osadzenia ich w całym kontekście prawnym i dostosowania się do zmian) teoretycznie trzeba było poświęcić około dwie godziny każdego dnia roboczego. Produkcja prawa, co prawda od dwóch lat spada, jednak nadal jest kilkakrotnie wyższa niż np. w latach 90.

Ponadto, polskim przedsiębiorcom doskwierają obowiązki związane ze sprawozdawczością. W 2015 r. średnia firma w Polsce musiała złożyć w instytucjach państwowych przeciętnie 209 różnego rodzaju druków i formularzy. Przedsiębiorcy, zwłaszcza drobni, niemal nie są więc w stanie fizycznie nadążyć za zmianami w prawie, a to oznacza, że są systemowo narażeni na jego łamanie.

Wykres 3. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **BIUROKRACJĘ** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #3

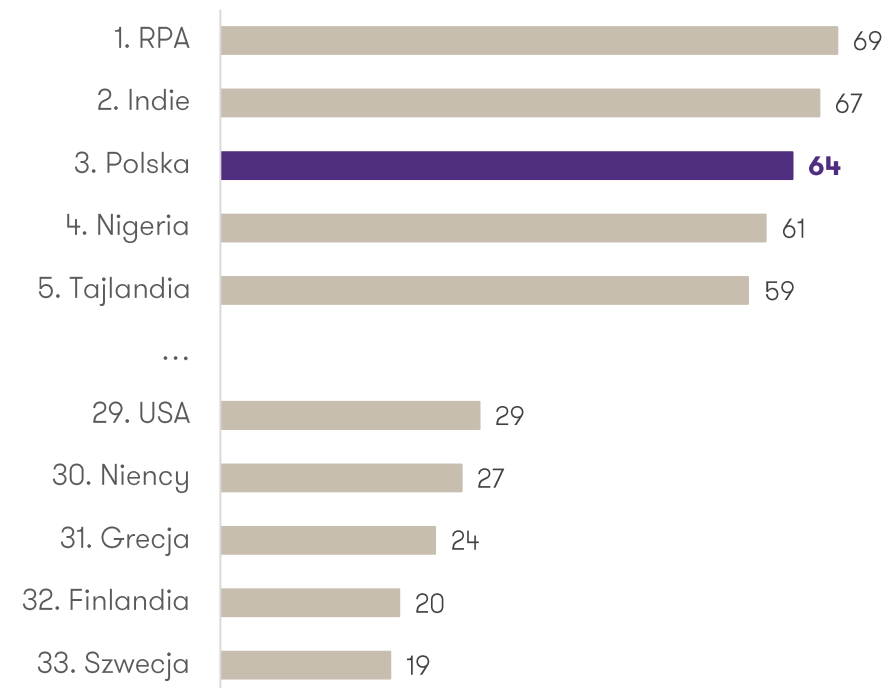
Ceny energii

Ważną barierą w rozwoju firm w Polsce są też ceny energii. Choć z początkiem 2019 r. zostały one ustawowo zamrożone, to przedsiębiorcy obawiają się ich nadchodzącego uwolnienia.

Aż 65 proc. ankietowanych średnich i dużych firm twierdzi, że istotną barierą w rozwoju są dla nich ceny energii elektrycznej. To trzeci najwyższy wynik z 33 krajów objętych badaniem. Prawdopodobnie przedsiębiorcom nie chodzi jedynie o aktualne poziomy cen, ale też o perspektywę zbliżającego się ich skoku. Choć ustawa uchwalona pod koniec 2018 roku unieważniła firmom i konsumentom ostatnie podwyżki cen prądu i zamroziła te ceny na poziomie z 30 czerwca 2018 roku, to prawdopodobnie z początkiem 2020 roku zostaną one uwolnione i silnie wzrosną. Wystarczy wspomnieć, że przed ustawą mrozącą ceny dostawcy energii oferowali dużym firmom wzrosty stawek nawet o 40 proc.

Przedsiębiorcy już teraz przygotowują się na ten skok cen kosztów energii i w wielu przypadkach ograniczają z tego powodu plany rozwojowe – we wszelkich kalkulacjach należy bowiem przyjąć, że od stycznia 2020 r. produkcja – zwłaszcza w energochłonnych sektorach przemysłu – stanie się znacznie droższa niż obecnie.

Wykres 4. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **CENY ENERGII** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #4

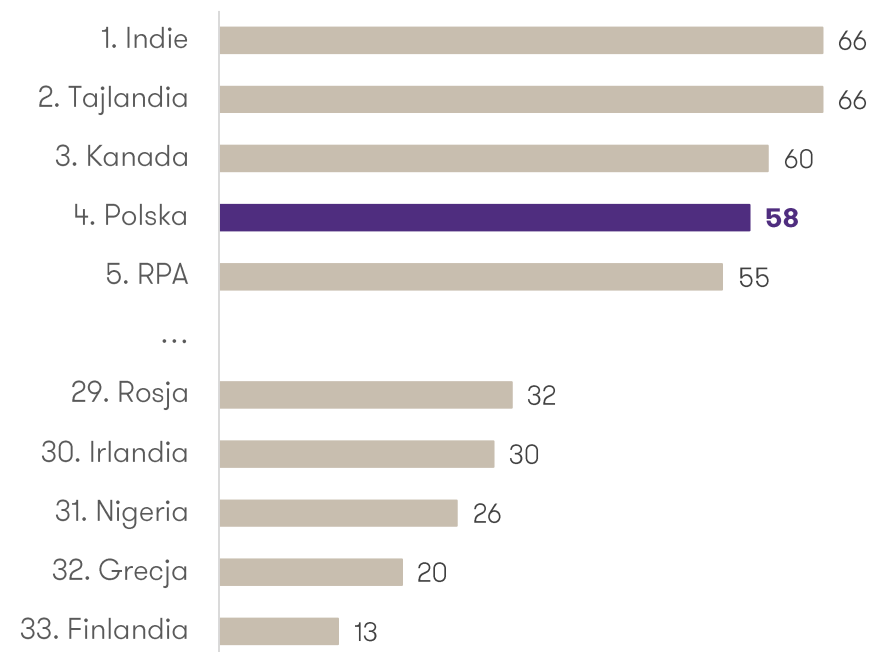
Dostępność wykwalifikowanych kadr

Silną barierą dla polskich firm są też ludzie, a właściwie ich brak – jest to problem dla 58 proc. ankietowanych przedsiębiorstw.

W ciągu ostatnich pięciu lat stopa bezrobocia spadła w Polsce o ponad połowę (z 13,5 do 5,9 proc.) i grono osób bez pracy jest obecnie najniższe w historii, a na terenie większości kraju zjawisko prawdziwego bezrobocia niemal nie występuje (wynika głównie z naturalnej rotacji lub strukturalnego niedopasowania kompetencji do potrzeb rynku pracy). Trudno się więc dziwić, że w tym czasie tak mocno nasilił się w Polsce problem pracodawców ze znalezieniem odpowiednio wykwalifikowanych pracowników.

Obecnie jest to bariera rozwojowa dla 58 proc. średnich i dużych firm. Aktualnie tylko w Indiach, Tajlandii i Kanadzie pracodawcy silniej narzekają na niedobór rąk do pracy niż w Polsce. Dla porównania – kiedy prowadziliśmy analogiczne badanie w 2014 roku, odsetek ten wynosił w Polsce jedynie 18 proc. Taki wynik obecnie plasowałby Polskę na drugim miejscu od końca na wszystkie 33 kraje, co pokazuje, że jeszcze pięć lat temu problem niedoboru kadr w Polsce właściwie nie występował.

Wykres 5. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **DOSTĘPNOŚĆ WYKWALIFIKOWANYCH KADR** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #5

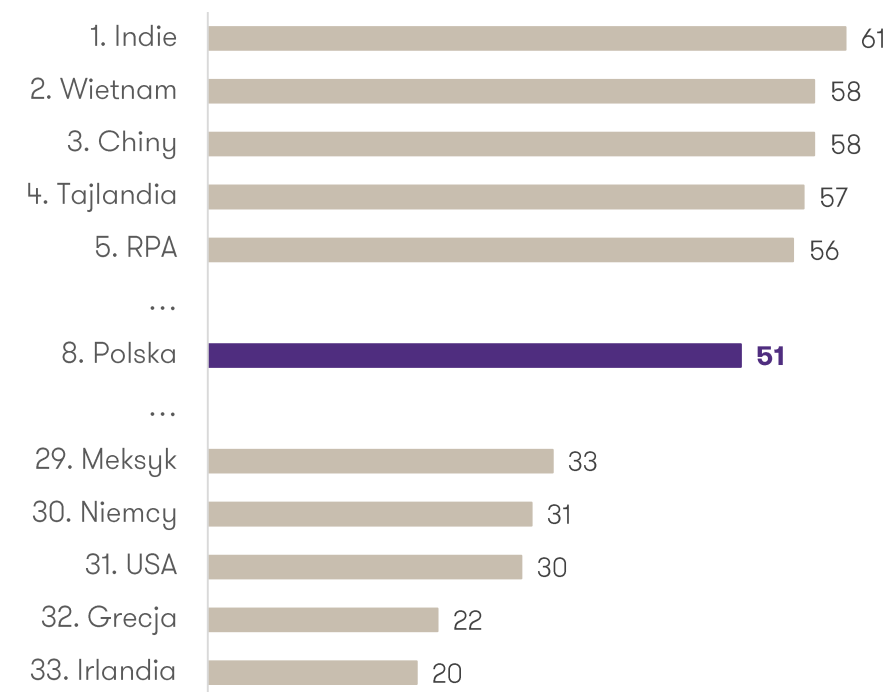
Brak zamówień

Piątą barierą w rozwoju polskich przedsiębiorstw jest słaby popyt na rynku, a więc niewielka liczba zamówień. Wskazało ją 51 proc. zapytanych firm.

Słaby popyt to najbardziej „naturalna” bariera w rozwoju przedsiębiorstw w każdej gospodarce – wynika zwykle po prostu z procesów makroekonomicznych, tzn. z aktualnego stanu koniunktury gospodarczej na danym rynku. Odsetek firm deklarujących brak popytu jest dobrym miernikiem tego, na jakim etapie cyklu koniunkturalnego znajduje się gospodarka - im większy jest ten odsetek, tym gorzej świadczy to o aktualnej koniunkturze.

Z tego punktu widzenia może cieszyć fakt, że bariera popytu jest dopiero 5. najczęściej wskazywaną barierą w polskich firmach i wpisuje się to w ogólnie dobry obraz koniunktury gospodarczej w Polsce. Gospodarka szybko się rozwija, więc nie dziwi fakt, że polskie firmy mają większe zmartwienia na głowie niż niedobór klientów. Z drugiej jednak strony, odsetek firm wskazujących tę barierę na poziomie 51 proc. wydaje się wysokim wynikiem. Polska zajmuje pod tym względem 8. miejsce w rankingu, a więc tylko w siedmiu państwach bariera ta jest postrzegana jako silniejsza.

Wykres 6. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **BRAK ZAMÓWIEŃ** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #6

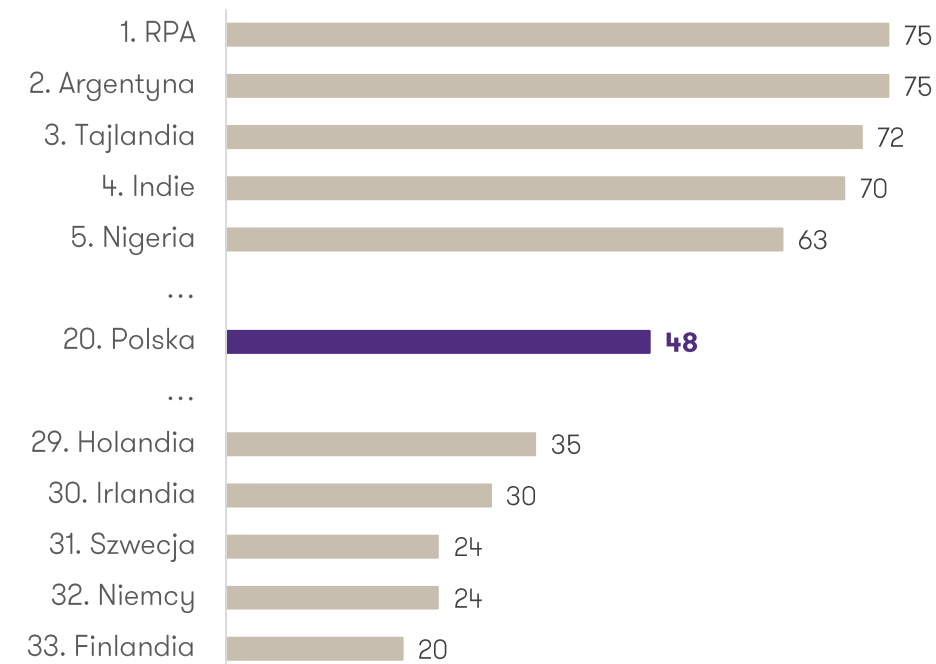
Niepewność ekonomiczna

Częste zmiany w polskim prawie tworzą wśród przedsiębiorców poczucie niepewności – czyli kolejną barierę w rozwoju, z którą zmagają się 48 proc. przebadanych polskich firm.

W 2018 roku polskie prawo podatkowe doświadczyło sporego wstrząsu – parlament uchwalił 362 strony ustaw podatkowych, czyli najwięcej od 2004 r. Wprowadzono szereg restrykcji, mających duże przełożenie na wiele firm, np. podział na źródła przychodów w CIT, nowe ograniczenia kosztów finansowania dłużnego czy limit na nabycie usług niematerialnych w kosztach. Tak głębokie zmiany prawne sprzyjają poczuciu niepewności ekonomicznej wśród polskich przedsiębiorstw – jest to obecnie bariera dla 48 proc. badanych firm.

Dodatkowo poczucie niepewności ekonomicznej jest potęgowane przez sytuację za granicą, zwłaszcza jeśli chodzi o głównego partnera handlowego Polski – Niemcy, gdzie w ostatnim czasie zauważa się spowolnienie gospodarcze. Rośnie również obawa o Brexit i jego konsekwencje dla polskich firm i obywateli. Choć niepewność ekonomiczna nie jest jedną z głównych bolączek polskiego biznesu, to bez wątpienia również w pewnym stopniu utrudnia ona rozwój firmom.

Wykres 7. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **NIEPEWNOŚĆ EKONOMICZNĄ** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #7

Dostępność finansowania

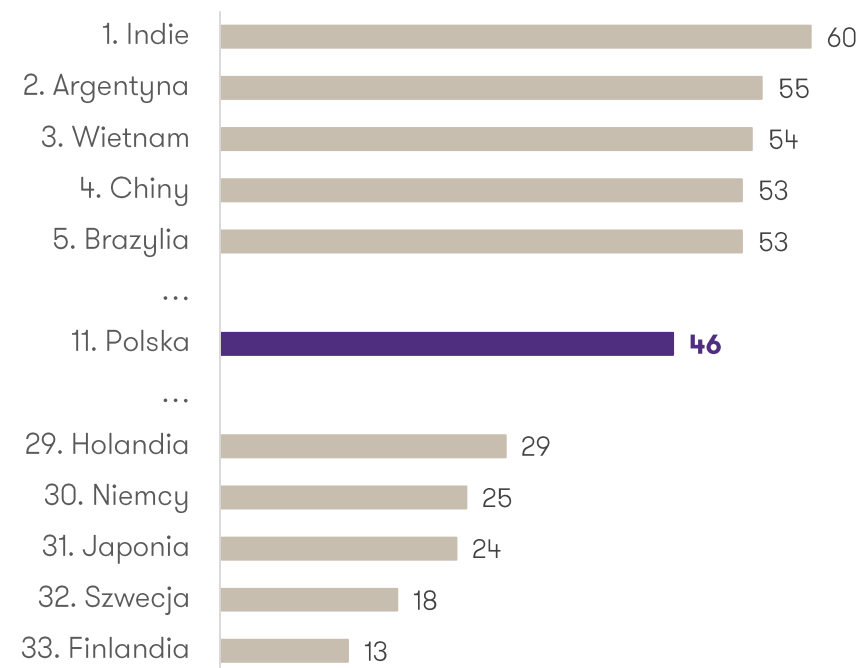
Kolejną barierą w rozwoju biznesu wskazaną przez polskie firmy jest problem z dostępnością finansowania – odczuwa ją 46 proc. przedsiębiorstw.

Jak wynika z naszego badania, część polskich przedsiębiorców wciąż ma problem z pozyskaniem finansowania. Mniej niż połowa ankietowanych – 46 proc. – wskazało tę barierę jako „silną” bądź „bardzo silną”. Z jednej strony może cieszyć fakt, że zajmuje ona w badaniu dopiero przedostatnie, siódme miejsce. Dzieje się tak, ponieważ stopy procentowe NBP są na rekordowo niskim poziomie, więc i koszty kredytów i innych narzędzi finansowych są obecnie dość tanie.

Z drugiej jednak strony, przy tak niskich stopach procentowych, dużej konkurencji na rynku bankowym i silnej koniunkturze gospodarczej wspomniane 46-procentowe grono firm narzekających na niedobór finansowania wydaje się zaskakująco duże. Polska zajmuje 11. miejsce w naszym globalnym rankingu, a więc wyraźnie powyżej światowej średniej.

Bariera finansowania z pewnością nie jest więc głównym hamulcem gospodarki, ale zjawisko to nie jest też pomijalne – gdyby nie ono polskie firmy mogłyby rozwijać się szybciej.

Wykres 8. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **DOSTĘPNOŚĆ FINANSOWANIA** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Bariera #8

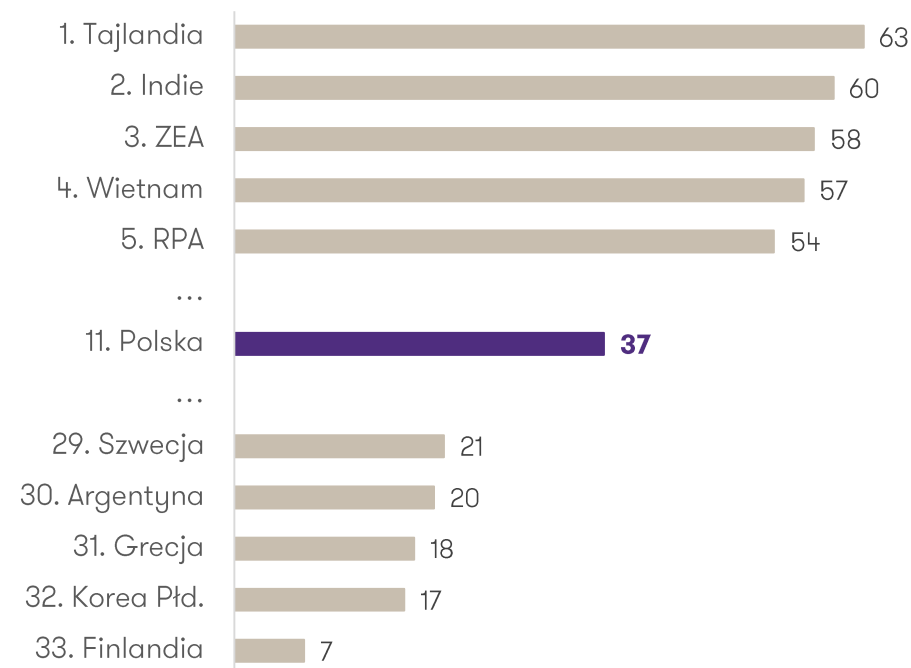
Infrastruktura transportowa

Ostatnią wskazaną przez polskie firmy barierą rozwojową biznesu jest infrastruktura transportowa – tylko 37 proc. polskich przedsiębiorstw uznaje tę barierę jako przeszkodę w biznesie.

Odpowiednio zorganizowana infrastruktura transportowa odgrywa bardzo ważną rolę w gospodarce. W Polsce przez długie lata po początkach transformacji niedobór i niski poziom infrastruktury transportowej stanowiły bardzo silną barierę, a nawet piętę achillesową w rozwoju polskiego biznesu. Na szczęście, w ostatniej dekadzie sytuacja ta zmieniła się i aktualnie nie jest to duży problem dla większości firm – już tylko 37 proc. przebadanych polskich przedsiębiorstw wskazało tę barierę jako silną, bądź bardzo silną. Znacznie gorsze wyniki odnotowano wśród przebadanych firm w Tajlandii (63 proc.), Indiach (60 proc.) czy w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (50 proc.).

Bariera infrastruktury transportowej zajmuje w naszym zestawieniu ostatnie, ósme miejsce. Badanie pokazuje, że nie jest to tak silny hamulec rozwoju w polskiej gospodarce jak pozostałe analizowane przez nas obszary.

Wykres 9. Odsetek średnich i dużych firm w Polsce, które wskazały **INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA** jako „silną” bądź „bardzo silną” barierę w rozwoju (w proc.)

Polska w światowej czołówce

Na tle innych krajów polskie firmy wyjątkowo często sygnalizują, że zmagają się z barierami.

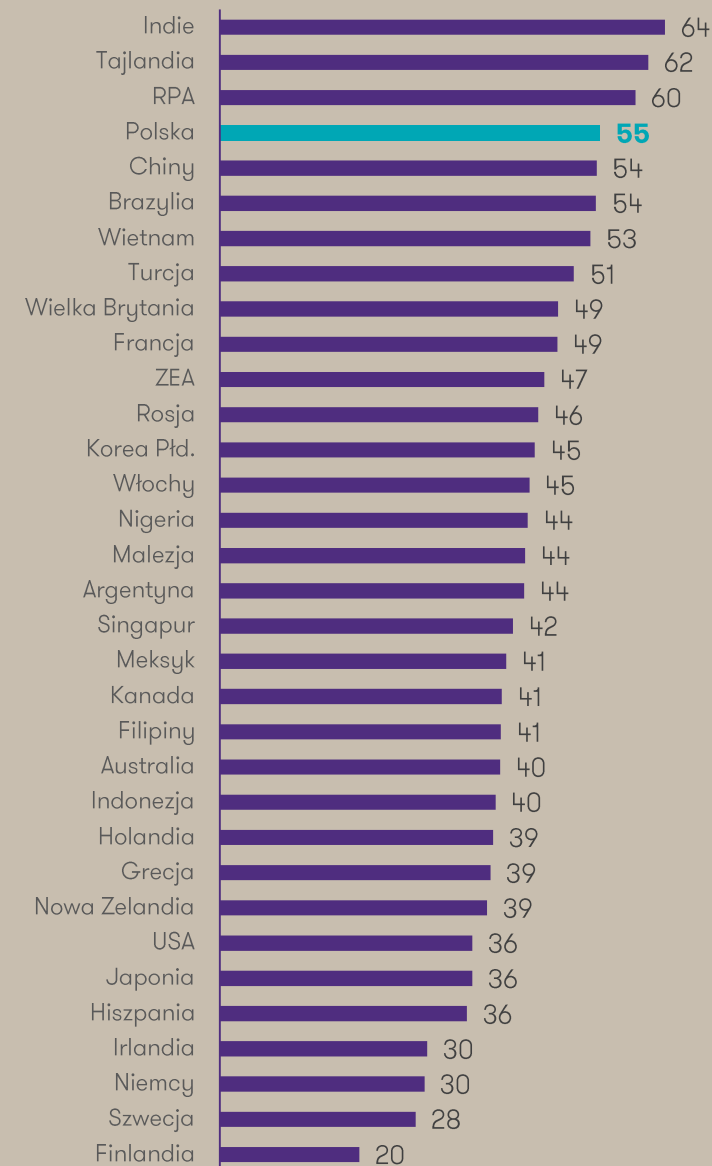
Choć polska gospodarka w ostatnich latach rozwija się w bardzo szybkim tempie, średnio około 4 proc. rocznie, to Polska w naszym badaniu barier rozwojowych wypada niestety raczej negatywnie. Jeśli wyciągnąć średnią arytmetyczną ze wszystkich ośmiu badanych obszarów, okazuje się, że w Polsce aż 55 proc. średnich i dużych firmy odczuwa te bariery. To jeden z najwyższych odsetków ze wszystkich 33 przebadanych krajów – odczuwalność barier rozwojowych jest wyższa tylko w odległych nam kulturowo i gospodarczo Indiach, Tajlandii i RPA.

„To sugeruje, że choć wzrost gospodarczy w Polsce jest relatywnie wysoki, to w biznesie i jego otoczeniu nadal tkwi duży potencjał, by ten wzrost gospodarczy był jeszcze szybszy. Usunięcie przeszkód stojących przed polskimi przedsiębiorstwami mogłoby w istotny sposób wesprzeć ich rozwój i efektywność. Z pewnością potencjał rozwojowy wynikający z usuwania barier jest w Polsce znacznie większy, niż w krajach jak Finlandia, Szwecja czy Niemcy, gdzie przedsiębiorcy bardzo rzadko skarżą się na jakiegokolwiek bariery.”

Przemysław Polaczek
Partner zarządzający
Grant Thornton

Wykres 2. Średni wynik dla wszystkich ośmiu zaproponowanych w badaniu barier (w proc.)

Zapraszamy do kontaktu

Kontakt dla mediów:

Jacek Kowalczyk

Dyrektor Marketingu i PR

Grant Thornton

T +48 505 024 168

E Jacek.Kowalczyk@pl.gt.com

O nas

Grant Thornton to jedna z wiodących organizacji audytorsko-doradczych na świecie, obecna w 136 krajach i zatrudniająca ponad 50 tys. pracowników.

W Polsce działamy od 25 lat. Zespół 550 pracowników wspiera naszych klientów w takich obszarach jak audyt, doradztwo podatkowe, doradztwo transakcyjne czy outsourcing płac i kadr oraz outsourcing księgowości.